

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Примљено : 6.5.2016.			
Бр. у.д.	Бр. у.	Прилог	Средност

Recenzija knjige *Metafora i filosofija* (Žak Derida i jezik filosofije) prof. dr Radomira Videnovića

Knjige koje istražuju osobenu plastičnost same filozofije stavljajući u fokus „proveravanje mogućnosti filosofije” (Videnović), razotkrivanje momenata sumnje u pogledu transparentnosti jezika i ambivalencije fundamentalnih ideja moderne filozofije, te aporija logocentrizma, ne pojavljuju se na području Srbije i šireg okruženja u meri u kojoj su potrebne. Imajući u vidu i neke objektivne poteškoće, na primer one u izdavaštvu, eto razloga zašto bi pojavljivanje svake nove knjige koja demonstrira da je filozofija svojevrsno „uvođenje, posvećivanje, inicijacija” (Videnović), u srpskoj i regionalnoj kulturi trebalo da izazove intelektualnu uzbuđenost i zadovoljstvo najvećeg dela filozofske javnosti. Ako se pri tom pripremi kvalitetna i temeljna knjiga, nevelika po obimu ali iznimno duboka po sadržaju, radost te javnosti trebala bi biti tim veća. Baš takvu knjigu *Metafora i filosofija* (Žak Derida i jezik filosofije) priredio je prof. dr Radomir Videnović i stavio na uvid zainteresovanom čitalaštvu.

Knjiga *Metafora i filosofija* (Žak Derida i jezik filosofije) sadrži sledeće naslove i poglavlja: „O jeziku uopšte, uvođenje i otvaranje problema”, „Metafora – pokušaj definisanja”, „Metaforičnost filozofskog jezika”, „Traganje za izvorima”, „Staza ka izvoru: Hajdeger”, „La Condition Postmodern/Les Fins De L’ Homme”, „Tekst, kontekst, tumačenje”, „Dekonstrukcija”, „Posledice”, „Međutekst”, „Derida – Budist!?”, „Umetnost kao prisutnost”, „Dometi jezika”, „Na rubu ćutanja”, kao i uvodne „Pobude”. Profesor Videnović je koristio u svojoj knjizi obimnu i relevantnu literaturu na srpskom i srodnim jezicima, kao i temeljna dela na engleskom, nemačkom i francuskom jeziku, koji pokazuje njegovu upućenost u razmatranu problematiku i pojmovnu aparaturu upotrebljavanu kako u našoj periodici i delima, tako i u državama u bližem okruženju, ali i u međunarodnim okvirima.

Iako autor na početku ove knjige skromno piše da će se potruditi da „bar malo pokaže zašto Sokrat nije pisao” i da je njegov rad samo pokušaj *Ursprung*-a, čak i na osnovu letimičnog uvida u njen sadržaj evidentno je da se na nešto preko 70 stranica

dobija mnogo više. U njoj se, tako, već na samom početku mogu uočiti postavke o relaciji filozofije i jezika i konstatacija da je mesto jezika u okvirima filozofije jedno od ključnih pitanja celokupne savremene filozofije. Na antičkom duhovnom tragu, i ne samo na njemu, profesor Videnović daje prednost usmenoj komunikaciji, *dia-logosu*, pišući da zabeležni filozofski tekst „ipak, nije filosofija i filosofija nikada nije samo ono što se prenosi rečima”. U delu se mogu pronaći i uvidi i pregledi određenja *logosa*, takođe i *physis*a, *mimesis*a, verovatno najvažnije reči Heraklitove ali i celokupne Antičke filozofije, kao i obuhvatnost i sintetičnost zahvatanja ovog termina i pojma kroz istoriju filozofije. U tom kontekstu se jasno prepoznaje Deridina intencija da se snažno suprotstavi logocentričkim postavkama zapadnog metafizičkog mišljenja, za koga profesor Videnović kaže da je „rafiniran i diskretan sagovornik”. Moderna građanska epoha u osnovi doista jeste fundirana na logocentričkoj i homocentričkoj slici sveta, čiji smisao se, na Aristotelovom tragu, izvodi iz visokog poverenja u ljudske *logoske* sposobnosti. Logocentrizam, drugačije rečeno, reprezentuje stav da se razumski i umski princip nalazi u osnovi čovekovog sveta ali i sveta u celini. Autor, stoga, uočava da se za Deridu celokupna istorija logocentrizma sastoji od dugog niza zamena jednog centralnog metaforičkog pojma putem drugih, jednako tako metaforičkih pojmova.

U ovoj vrednoj knjizi otkrivaju se definicije metafore, kako u standardnim filozofskim rečnicima tako i u njenim aristotelovskim korenima, za koju pisac beleži da Derida pokazuje da je Stagiraninova definicija filozofska teza o metafori, dodajući da je, po francuskom profesoru, metafora „poređenje u duhu” i „filosofem”. Metafora se, potom, precizira prema svojim bivstvenim odredbama kao „klasičan filosofem, metafizički pojam”, a filozofija kao „proces metaforizacije koji je povukao sam sebe”. A na ideju o „smrti” filozofije, tako čestu u filozofskim razmatranjima, profesor Videnović odgovara dvojako ali nedvosmisleno: filozofirajući o „smrti” filozofije čini filozofiju nesumnjivo „živom” dodatno je afirmišući, i etimologizujući njeno ime pokazuje da glagol *philein*, u smislu težnje, stremljenja, čežnje, želje i ljubavi onemogućava njen kraj.

Profesor Videnović pokazuje i izvanrednu upućenost u temeljna ishodišta Deridinih stavova, jasno navodeći da nije moguće strogo distingviranje Deridinih misli od njenih huserlovskih korena. I kada piše o filozofskom pitanju o pismu i posebno o Deridinom razvijanju fenomenologije pisma, autor beleži da su, makar, usputne

Huserlove naznake polazišna osnova. Na Huserlovom tragu „momenta živog sada”, konačno, Derida se, po autoru, u svom komentaru-interpretiranju „sasvim približava "svojim" ključnim pojmovima: tragu i razlici”.

Pišući, potom, o relaciji Deride i Hajdegera, autor lucidno na jedan deridijanski način čita samog francuskog mislioca, ukazujući na „pukotine” u njegovom tekstu i podložnost dekonstrukciji rada samog dekonstruktiviste.

Profesor Videnović, u svom prepoznatljivom stilu, u ovoj knjizi slojevito „misli i peva” odnosno spaja „pevanje i mišljenje”, citirajući, parafrizirajući i seriozno dovodeći u vezu ne samo filozofe srodnih a ipak različitih orijentacija, već i pokazuje zavidnu umešnost da koordinira stavove mudraca, pisaca, religijskih autoriteta i pesnika, lucidno zaključujući da postoji nesumnjiva konvergencija između svih njih i filozofije.

Na kraju, knjiga profesora dr Radomira Videnovića *Metafora i filozofija (Žak Derida i jezik filozofije)* inspirativno je napisano delo, tako da suštastveno komunicira sa najsavremenijim pitanjima filozofije i njenog jezika. Ova knjiga je jezgrovito i podsticajno štivo, pristupačna po načinu izlaganja izvornih sadržaja i njihove primerene interpretacije, istovremeno sa snažnim razumevanjem „stvari filozofije” i njene korespodencije sa savremenom zbiljom i njenim aporijama. Uveren sam da će kao takva biti prihvaćena od stručne ali i od šire čitalačke publike, te je toplo i iskreno preporučujem za objavljivanje.

dr Željko Kaluđerović, vanredni profesor

Novi Sad, 26.04.2016.

Odsek za filozofiju

Filozofski fakultet, Novi Sad

Univerzitet u Novom Sadu

dr Zorana Đinđića 2, 21000 Novi Sad, Srbija

email: zeljko.kaludjerovic@ff.uns.ac.rs

tel: +381 21 459 279